

Předmluva hejtmanky Středočeského kraje Jaroslava Pokorná Jermanová **9**

1. Chvála průměrných krajin Václav Cílek **11**

ÚVOD: KRAJINA A JEJÍ FENOMÉNY ● CO JSOU A JAK VYPADAJÍ ŽULOVÉ KRAJINY? ● STŘEDOČESKÉ ŽULOVÉ POHOŘÍ ● JIHOČESKÝ PRÁH ● ZEMĚ POPELKA ● ŽULA VTAHUJE ČLOVĚKA DO MINULOSTI

2. Žula zvenku Václav Cílek **27**

PROČ JE TĚŽKÉ PŘEDSTAVIT SI ŽULU ● VELKÉ TVARY KRAJINY – ZAROVNANÉ POVRCHY ● ŽULOVÁ KRAJINA V DOBĚ LEDOVÉ ● JAK VZNIKLA VLTAVA? ● TORY A INSELBERGY ● PLANINOVÝ RELIÉF ● HŘBETY A HŘBÍTKY ● ROZSEDLINY, JESKYNĚ A PŘEVISY ● BALVANY A ŽOKY ● HŘIBY A BEDLY ● PROČ JE TOLIK VIKLANŮ ZE ŽULY? ● SKALNÍ KŮRY ● SKALNÍ STRUHADLA ● V ČEM SE ŽULY PODOBAJÍ PÍSKOVČŮM? ● PROCHÁZKA PO NAVIGACI ● ZNIČUJÍCÍ PŮDNÍ VLHKOST ● ZÁHADA SKALNÍCH MISEK ● SKALNÍ ŠKVÍRY, ŘÍMSY, LIŠTY, ARKÁDY A DALŠÍ PODIVNOSTI ● ZDÁNLIVÁ CHUDOBA ŽULOVÉ KRAJINY

3. Jak zvětrává žula a co to znamená pro stromy? Jan Rohovec **45**

SLOŽENÍ ŽUL ● JAK TO ZAČÍNÁ? ● FYZIKÁLNÍ ZVĚTRÁVÁNÍ ● CHEMICKÉ ZVĚTRÁVÁNÍ ● ŽIVCE ŽIVÍ ROSTLINY ● KDYŽ SE DRASELNÝ ŽIVEC POTKÁ S VODOU ● OSUDY ZVĚTRALÝCH SLOŽEK ● ŽULA A BIOGEOCHEMICKÝ CYKLUS

4. Člověk pracuje s žulou Václav Cílek, Ferry Fediuk **57**

ESTETICKÉ PŮSOBNÍ ŽULY ● ŽULA V PRAVĚKU ● EGYPT JAKO ŽULOVÁ CIVILIZACE ● ŽULA VE STŘEDOVĚKU A POZDĚJI ● STŘEDOČESKÁ ŽULA: „SLOUŽÍM!“ ● LOMY ● STOPY PO DLÁTECH ● STARÉ CESTY A SUCHÉ ZÍDKY ● RYBNÍKY A RYBNÍČKY ● KAMENNÉ HROMADY ● KULTOVNÍ KAMENY A MENHIRY

5. Žula zevnitř Ferry Fediuk, Václav Cílek **71**

NÁDHERA JMÉNEM ŽULA ● NENÍ ŽULA JAKO ŽULA ● JAK VZNIKAJÍ? ● MINERALOGIE VERSUS PETROGRAFIE ● ŽULA, NEBO GRANIT? ● BOJ O DEFINICI ● INTERPRETAČNÍ VICHŘICE ● SŮL NAD ZLATO, ŽULA NADE VŠE ● XENOLITY A AUTOLITY ● MAJÍ ŽULOVÉ KRAJINY DUŠI?

6. Středočeský pluton Ferry Fediuk **87**

GEOLOGICKÁ SVĚTOVOST V ČESKÉM PROVEDENÍ ● OTAZNÍKY ● OSOBNOSTI ● METAMORFOVANÉ OSTROVY ● JÍLOVSKÉ PÁSMO ● BEZKŘEMENNÁ ŽULA ● VĚTŠINA ČESKÝCH RUDNÍCH LOŽISEK LEŽÍ NA DOHLED PLUTONU

7. Údolí Vltavy jako největší geologický profil České republiky Ferry Fediuk **103**

NIKDE NENÍ TOLIK SKAL ● V ŘIČNÍM PROUDU NAPŘÍČ STŘEDOČESKÝM PLUTONEM ● SCHIZOFRENNÍ HORNINA: DURBACHIT ČERTOVA BŘEMENE ● ŽULY POD ORLÍKEM ● KDYŽ ZTICHLY BÍLÉ SKÁLY ● SLONÍ KŮŽE U VRANÉHO ● ČASOVÝ SKOK NA ZÁVISTSKÉM PŘESMYKU ● OPĚT V PROTEROZOIKU ● PLAVBA KONČÍ U CESTY, KUDY CHODÍVAL ANTONÍN DVOŘÁK

8. Čistecko-jesenický masiv Ferry Fediuk **121**

JEZDIT SEM MŮŽETE CELÉ ROKY ● ZVLÁŠTNÍ GEOLOGICKÁ JEDNOTKA ● ČISTECKÝ MASIV ● JINÝ PETROGRAFICKÝ SVĚT ● TISKÁ ČÁST ● POPRASK S ÚLOŽIŠTĚM

9. Neviditelné plutony a další pozoruhodná místa Ferry Fediuk, Václav Cílek a Zdeňka Sůvová **133**

DOLNOVLTAVSKÝ PLUTON: FIXE, FATA MORGANA ČI ODTAJNĚNÁ REALITA? ● CHVALETICKÁ ŽULA A OBROVY POSTELE ● KUTNOHORSKÝ PLUTON ● MĚSTA POSTAVENÁ Z RUL

10. Literární, malířské a hudební krajiny Václav Cílek, Zdeňka Sůvová **143**

KRAJINA JSOU TAKÉ LIDÉ ● VÍTEK I. ● JAKUB KRČÍN Z JELČAN ● VÁCLAV RADECKÝ Z RADČE ● ČENĚK HABART ● JOSEF SUK ● OSTROV ZVANÝ VRCHOTOVY JANOVICE ● FRANTIŠEK HRUBÍN ● MALÍ MISTŘI ● KONEC SVĚTA NA KONOPIŠTI

11. Botanická Sahara? Zdeňka Sůvová, Jiří Malíček, Martin Kysela **157**

OBRÁCENÁ PERSPEKTIVA ● VZPOMÍNKA NA LESNÍ SCENERII ● OBYVATELÉ ŽULOVÝCH KAMENŮ A SKAL ● PROČ JSOU ZÁSADNÍ ODUMÍRAJÍCÍ A PADLÉ STROMY? ● PŘECHOD K PASTEVNÍ KRAJINĚ A JEJÍ ÚPADEK ● OBNOVA OBECNÍCH DRAH NA SEDLČANSKU ● ŘÍČNÍ FENOMÉN A STŘEDNÍ POVLTAVÍ ● ACIDOFILNÍ STEPI – UKRYTÝ FENOMÉN STŘEDNÍHO POVLTAVÍ ● OPUŠTĚNÉ LOMY JAKO ÚTOČIŠTĚ PŘÍRODY

12. Krásy a rozmanitosti žulových krajin – jiný průvodce pro návštěvníky Václav Cílek, Zdeňka Sůvová **175**

OBLAST ZÁPADNĚ OD VLTAVY ● OBLAST SEVERNĚ OD SÁZAVY ● JÁDRO STŘEDOČESKÉHO PLUTONU ● NA ROZHRANÍ ZÁPADNÍCH ČECH ● KOLEM CHVALETIC ● KRAJINA NENÍ VÝČET LOKALIT ● OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

13. Závěr: Žulové srdce Evropy Václav Cílek **195**

Doslov: Jak chránit běžnou krajinu? Miloš Petera **199**

Summary **201**

Slovníček **203**

Výběr z literatury **209**

Poděkování **215**